Fonaments de les arts

La segona meitat del segle XX

Solucions · 28 exercicis

Proves d'accés a la universitat (PAU) de Catalunya. Ordenats del més recent al més antic.
Retalls dels exàmens i pautes oficials (selecat.cat / universitats.gencat.cat).

1. PAU 2026 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 1

EXERCICI 1 [3 punts en total]

Qüestió 1.1

[1 punt] 0,20 punts per identificar el moviment artístic. / 0,20 punts per cada característica formal.

Equip Crònica. *La Saleta* (1970)

Es valora el següent:

- Comprensió de l'estructura compositiva de la imatge, establint comparacions.
- Memòria visual pel que fa als trets distintius de l'**art pop**.
- Memòria semàntica respecte al context social i les manifestacions de la cultura artística.
- Vinculació de l'anàlisi formal i la seva interpretació amb una argumentació crítica.
- L'ús de la terminologia adequada sobre l'estètica, la producció i la difusió de l'obra cultural.

L'Equip Crònica fa una reinterpretació de *Les Menines* de Velázquez (1656). El terme *crònica* fa referència al tipus de narració periodística en la qual basen els temes de les seves obres, centrades en assumptes socials d'actualitat. Per a aconseguir aquests objectius adopten el llenguatge del còmic, actual i popular. Aquí, els mateixos pintors es retraten en el grup, tal com va fer en el seu moment Velázquez, perquè desitjaven elaborar un treball "en equip" amb el qual poder eludir els efectes de la subjectivitat. El saló de l'Alcázar de Madrid s'ha transformat en un menjador petit-burgès, decorat amb el mobiliari més típic del moment, s'hi ha col·locat un flotador de bany i una pilota en primer pla. La pintura resumeix la seva visió d'una Espanya de platges i camps de futbol. És una paròdia despreocupada, iconoclasta i crítica que els allunya de la trivialitat d'Andy Warhol, però pertanyen a l'art pop perquè empren tècniques que agafen dels mitjans de comunicació, així com per les tintes planes i els colors fluorescents. Adapten al context espanyol la pintura pop internacional, que era bàsicament acrítica. L'Equip Crònica té un component de denúncia molt accentuat, cosa que els distingeix del pop

Qüestió 1.2

[1 punt] 0,25 per cada concepte o esdeveniment.

Va ser una època marcada pel creixent rol de la dona en la societat i en el món laboral i pel moviment hippy. Les generacions joves van començar a desafiar les normes establertes, mentre es vivien grans tensions polítiques i econòmiques com la crisi del petroli del 1973 o l'abandonament del camp per a anar a viure a la ciutat. Els anys 70 a Espanya van ser una dècada de canvis significatius en la política, la cultura i la societat. En aquesta època, el país va experimentar una gran transformació en molts aspectes, cosa que va portar a la consolidació de la democràcia i la modernització del país. El 1975, Espanya va fer un pas històric quan el dictador Francisco Franco va morir després de més de 35 anys al poder. Després de la mort de Franco, el príncep Joan Carles va assumir el càrrec de rei d'Espanya i va començar la transició a la democràcia. Aquest procés va ser liderat per Adolfo Suárez, que es va convertir en el primer president del Govern de la democràcia espanyola el 1976. Durant el seu mandat, Suárez va promoure la legalització dels partits polítics i la celebració d'eleccions democràtiques.

Qüestió 1.3

[1 punt]

Es puntuarà amb 0,5 punts per cada ítem correcte. L'ordre correcte és **A, C, B**. L'obra **B** pertany a la mateixa època.

Imatges ordenades

A – Georges Méliès. *Le Voyage dans la Lune* (1902) / B – Françoise Gilot. *French window in blue* (1939) / C – Ángela García Codoñer. *Tetapop* (1973).

2. PAU 2026 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3

EXERCICI 3

[4 punts en total]

Medardo Rosso (1907). Impresionisme a l'escultura. Una explicació. *Daily Mail,* 17 octubre.

Tom Wesselmann. Bathtub Collage num. 1 (banyera), 1963

Chris Ware (2019). *Rusty Brown*, pàg. 114.

Es valora:

- Establir connexions entre els diferents àmbits de producció artística fins a l'actualitat.
- Identificar i contextualitzar els autors a través dels trets fonamentals del **pop art.**
- Interpretar les creacions de forma crítica i argumentada des del procés de producció.
- Interès per l'art i la capacitat de gaudir-ne, així com el criteri estètic propi a l'hora de dur a terme la tasca.
- Reflexionar sobre el canvi històric des del s. XIX en la difusió i la recepció de l'obra cultural.

Qüestió 3.1.

[0,75 punts] Identificar el moviment del text (**impressionisme**) i si és el mateix o no que el de l'obra (**hiperrealisme**).

Com que **la llum és l'essència** de la nostra existència, l'obra d'art que no s'ocupi de la llum no té raó de ser. Sense llum no tindrà ni unitat ni amplitud –serà petita, miserable, mal concebuda, circumscrita necessàriament a la matèria.

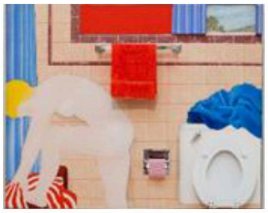
Res en el nostre món no es pot separar del seu context, i la nostra visió —**les nostres impressions**, si prefereix el terme— només pot ser el resultat de les relacions mútues o dels valors donats per la llum, i han de tenir una tonalitat dominant que la mirada capti.

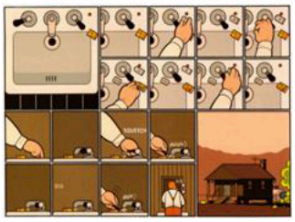
Hi ha una altra qüestió de la qual mai no s'ha parlat, i que tanmateix és d'enorme importància; quan mirem **espontàniament** per primera vegada un objecte a la natura, experimentem un **desplaçament de les tonalitats**, un eixamplament del que veiem, un efecte que canvia després d'aquesta **primera impressió**. Això és perquè, després d'aquesta primera visió, la nostra ment recupera la seva mandra i destrueix aquest moment de vida veritable, de visió plena, durant la qual experimentem una transposició de valors, passant els del fons cap endavant i els de davant cap enrere. I encara que això es percebi més clarament a l'instant inicial no és menys cert que es pot seguir veient en qualsevol moment posterior.

Potser no és la veritat de la primera impressió, carregada com està de poesia i de suggestió, infinitament més significativa que qualsevol altra veritat, basada en el coneixement acumulat dels fets? L'art és un **llenguatge emocional**; i la precisió matemàtica no es presta a expressar les nostres emocions.

Tenim així davant nostre una **perspectiva cromàtica** molt diferent de la perspectiva tradicional, material; i sostinc que no hem de seguir el mètode de les celebritats reconegudes que han mesurat, i continuem mesurant, el primer pla i el segon pla, i segueixen els fets materials de les formes.

Ja no cal caminar al voltant d'una obra de guix, fusta, bronze o marbre, com no cal envoltar un quadre; l'escultura que no necessiti que hi girin al voltant serà infinitament més suggeridora, íntimament viva, completa i gran.

Qüestió 3.2.

[0,25 punts] Coherència de l'autor i de l'obra triada amb la proposta.

Qüestió 3.3.

[3 punts] Correspondències sensorials i estructurals de la representació respecte de les imatges donades.

OBSERVACIÓ: cal valorar les correspondències sensorials i estructurals de la representació respecte de les imatges donades o la correspondència del text amb les paraules subratllades al document quan aquest i l'obra de la imatge coincideixin en el moviment artístic. L'erudició respecte de dades lingüístiques o gràfiques queda en un segon terme, perquè el que es valora en primer terme són els fonaments de l'argumentació a través dels trets fonamentals del moviment artístic que s'hagi identificat.

3. PAU 2025 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1

EXERCICI 1 [3 punts en total]

Qüestió 1.1.

[1 punt] 0,20 punts per identificar el moviment artístic / 0,20 punts per cada característica formal

Michelangelo Pistoletto. *Venere degli stracci* («Venus dels draps»), 1967.

Es valora:

- Comprensió de l'estructura compositiva de la imatge i establiment de comparacions.
- Memòria visual pel que fa als trets distintius de l'**art pobre**.
- Memòria semàntica respecte al context social i les manifestacions de la cultura artística.
- Vinculació de l'anàlisi formal i la seva interpretació a una argumentació crítica.
- L'ús de la terminologia adequada en l'estètica, la producció i la difusió de l'obra cultural.

Si l'obra era originàriament construïda amb roba usada i una reproducció en ciment d'una escultura de Venus de poc valor, que es podia comprar a les botigues de jardineria, podem dir que Pistoletto utilitza **materials considerats pobres o de rebuig**. Les obres d'art pobre solen ser instal·lacions espacials fetes amb materials "pobres", és a dir, habituals i quotidians (terra, vidres trencats, fusta, fils, feltre, cautxú, etc.) i també residus sense valor per fer una **crítica a la societat consumista** i industrialitzada de la postguerra. És un moviment artístic que va sorgir a Itàlia cap a la segona meitat del segle XX. L'escultura és el medi artístic més associat amb l'art pobre. En part a causa del **rebuig dels artistes a la pintura abstracta i minimalista**, que va dominar el mercat internacional de l'art a la dècada de 1960. Sorgeix com una **reacció contra** el predomini de l'acer inoxidable, el plexiglàs i l'estricta geometria del ***minimal art***. Combina materials sense valor comercial amb elements de la *performance* i l'art conceptual per la voluntat d'ocupar l'espai i d'exigir la **interacció i participació amb el públic**. En aquest moviment, els artistes també van intentar **unir allò que és natural i allò que és artificial**; per exemple, l'aigua i la terra es poden veure limitades per marcs o estructures geomètriques.

Qüestió 1.2.

[1 punt] 0,25 per cada concepte o esdeveniment

Una Venus representa el cànon artístic occidental i fa referència al nostre passat cultural, que aquí està enfrontat a una aterridora muntanya de detritus tèxtils industrials que creix i creix pel consumisme d'un sol ús fins que arribi a engolir tot el que simbolitza la Venus. Els anys seixanta van ser de bonança econòmica, de crisi social i desenvolupament dels mitjans de comunicació de masses (el *pop art* és típic d'aquesta època). Aquests canvis són la resposta al ràpid creixement econòmic pel dinamisme que genera la reconstrucció dels països devastats per la Segona Guerra Mundial i el rejoveniment de la població a causa del *baby-boom* de la postguerra. Xoc moral entre les generacions: l'anterior acostumada a la recessió i la joventut acostumada al consumisme, a l'abundància i a l'hedonisme. Aquesta dècada prodigiosa és comparable als feliços anys vint. Es qüestiona el model de vida de la generació anterior amb moviments contraculturals com la mobilització estudiantil del Maig del 68 i la voluntat del moviment hippy de parar la guerra del Vietnam, resultat de la rivalitat dels blocs Est-Oest (les superpotències dels Estats Units i l'URSS) en el context de la guerra freda. Però a la Venus, sembla que no li importa la nostra opinió perquè ens dona l'esquena immòbil com si els draps fossin el mirall d'una societat que canvia ràpidament i que cedeix irremeiablement a la ruïna del consumisme. Davant l'obra sentim que ni ella ni ningú no pot fer res per aturar-ho. És una obra que encara avui ens ofereix una reflexió davant l'actual consumisme de roba.

Qüestió 1.3.

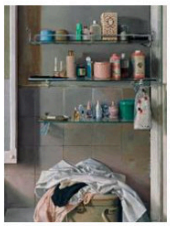
[1 punt]

Es puntuarà amb 0,5 punts cada ítem correcte. L'ordre correcte és ***B, A, C***. L'obra ***C*** pertany a la mateixa època.

Imatges ordenades

B – Jane Poupelet. *Jeune femme nue assise (La toilette)* (1906) / A – Katarzyna Kobro. *Spatial Composition 4* (1928) / C – Isabel Quintanilla. *Cuarto de baño* (1968).

SEGONA PART. Opció A

[4 punts]

Joseph Kosuth. *One and Three Chairs* («Una i tres cadires») (1965).

***Shadow Chair* («Cadira ombra») de la companyia de disseny de mobles Duffy London (2009).**

ES VALORA: **1.** Art conceptual [0,25 punts] / **2.** Coherència de l'autor o de l'obra triada amb la proposta [0,75 punts]

L'ús de terminologia adequada a l'estètica de la perspectiva, croquis o guió gràfic.

- Establir connexions entre els diferents àmbits de producció artística fins a l'actualitat.
- Identificar i contextualitzar els autors a través dels trets fonamentals d'**art conceptual**.
- Interpretar les creacions de forma crítica i argumentada des del procés de producció.
- Interès per l'art i capacitat de gaudir-ne, així com criteri estètic propi en la realització de la tasca.
- Reflexionar sobre el canvi històric des del s. XIX en la difusió i recepció de l'obra cultural.
- Adequar el treball de la perspectiva, el croquis o el guió gràfic al temps disponible.

5. PAU 2024 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1

PRIMERA PART [6 punts en total]

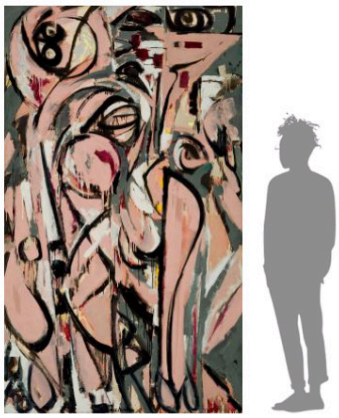
Lee Krasner. *Birth* («Naixement») (1956).

ES VALORA:

- Comprensió de l'estructura compositiva de la imatge establint comparacions.
- Memòria visual pel que fa referència als trets distintius de l'**expressionisme abstracte**.
- Memòria semàntica respecte al context social i les manifestacions de la cultura artística.
- Vinculació de l'anàlisi formal i la seva interpretació amb una argumentació crítica.
- L'ús de la terminologia adequada en l'estètica, la producció i la difusió de l'obra cultural.

Qüestió 1.

[2 punts] 0,4 punts per identificar el moviment artístic / 0,4 punts per cada característica formal.

La imatge de la silueta mostra que el llenç té grans dimensions, la superfície completament pintada (*all-over-painting*) amb predomini del traç gestual i expressions virulentes, rebutjant qualsevol convencionalisme estètic. Valoració de l'accidentalitat i exploració de l'atzar com a recurs creatiu. Expressió subjectiva de l'inconscient i absència de tota relació amb l'objectivitat. Abstracte: elimina la figuració perquè importa més l'acte de pintar que el contingut. Execució totalment espontània. Intensitat del propòsit: el que importa és el procés o l'acte de la pintura.

6. PAU 2024 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2

Qüestió 2.

[2 punts] 0,4 pel significat de Guerra Freda / 0,4 per cada esdeveniment

Canvi de capitalitat de l'art de París a Nova York, pels **artistes que fugen del nazisme**. Influència dels surrealistes en l'art americà que porta a l'expresionisme abstracte. Acabada la **Segona Guerra Mundial**, els Estats Units i la Unió Soviètica són les noves potències mundials. La dècada de 1950 és de benestar i progrés econòmic gràcies a l'anomenat **Pla Marshall** dels Estats Units, per a la reconstrucció dels països europeus, i la creació de la **Comunitat Europea del Carbó i de l'Acer** (CECA), per posar en comú tota la producció dels seus membres. La fusió dels interessos econòmics va ser l'embrió de l'actual **Unió Europea**. Apareix una classe mitjana resultant dels processos d'industrialització. L'**estalinisme** de la Unió Soviètica és una economia col·lectivista i dirigida per l'Estat, que inicia els assajos amb armes nuclears, mentre que a la China triomfa la **revolució comunista de Mao Tse Tung** (1949). Els Estats Units es senten amenaçats i presenten la Unió Soviètica com "l'enemic d'occident" i comença la **Guerra Freda**, una disputa entre els dos nous blocs, que es va intensificar amb la **Guerra de Corea** (1950-1953) i va portar a una carrera armamentista que s'estendrà fins a l'inici de la **Perestroika** (1985), la caiguda del **Mur de Berlín** (1989) i la **dissolució de la Unió Soviètica** (1991). La CIA va promocionar l'expressionisme abstracte perquè era l'art ideal per a la confrontació propagandística amb el rígid i estereotipat art del realisme socialista soviètic.

7. PAU 2024 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3

Qüestió 3.

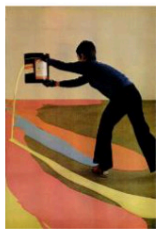
[2 punts]

Es puntuarà 0,5 cada ítem correcte. L'ordre correcte és **A, B, C**. L'obra C pertany a la 2a. meitat del segle XX.

Imatges ordenades

A. Sophia Hayden (1893). *Woman's Building at the World's Columbian Exposition Chicago*. **B.** Eileen Gray (1927). *Taula auxiliar E.1027*. **C.** Lynda Benglis (1969). *Latex floor painting*, Rhode Island.

8. PAU 2024 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 6 (Opció B)

Segona Part. Opció B

[4 punts]

Judd, D. (1965). «Specific Objects»*. Arts Yearbook*, 8: *Contemporary Sculpture*, p. 181-189.

[...] Els materials més usuals són la fusta i el metall, junts o separats, encara que si estan junts **no tenen gaires efectes de contrast**. El color es presenta rares vegades. Un contrast atenuat i el to monocromàtic natural són habituals i faciliten la **unificació de les parts** [...]. No fa falta que en una obra hi hagi moltes coses per mirar [...]. El que resulta veritablement interessant és **l'obra com un tot**.

[…] Les tres dimensions possibiliten l'ús de tota mena de materials i de colors. La majoria de les obres recorren a **nous materials que acaben de sortir al mercat** o que no havien estat utilitzats anteriorment en l'àmbit de l'art. Fins ara s'havia tret molt poc profit de tota la gamma de **productes industrials**.

[…] L'art **podria ser objecte d'una producció en massa**, i podrien utilitzar-se les possibilitats que no estan disponibles d'una altra manera, com per exemple l'estampació de metalls. Dan Flavin, que utilitza il·luminacions fluorescents, s'ha apropiat dels resultats de la producció industrial. Els materials varien molt i són senzillament materials: fòrmica, alumini, acer laminat en fred, plexiglàs, coure vermell o groc, etc. Són específics, i si s'empren directament, són encara més específics […]. Hi ha una certa **objectivitat en la identitat inalienable d'un material**.

ES VALORA:

1. **Minimalisme**

   [0,25 punts]

2. Coherència de l'autor triat amb les paraules clau.

   [0,75 punts]

3.

   [3 punts]

- Establir connexions entre els diferents àmbits de producció artística fins l'actualitat.
- Identificar i contextualitzar l'autor a través dels trets fonamentals del **Minimalisme.**
- Interpretar el text de forma crítica i argumentada des del procés de producció.
- Interès per l'art i capacitat de gaudir-ne, així com criteri estètic propi a l'analitzar el text.
- Reflexionar sobre el canvi històric des del s. XIX en la difusió i recepció de l'obra cultural.
- L'ús de terminologia adequada al tipus de font documental i manifestació cultural.

OBSERVACIÓ: es valoraran les correspondències sensorials i estructurals de la representació respecte de les imatges donades a l'opció A i la correspondència del text amb les paraules subratllades al document de l'opció B. L'erudició respecte de dades lingüístiques o gràfiques quedarà en un segon terme, perquè el que es valorarà en primer terme són els fonaments de l'argumentació a través dels trets fonamentals del moviment artístic que s'hagi identificat.

9. PAU 2023 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 6 (Opció A)

SEGONA PART. Opció A

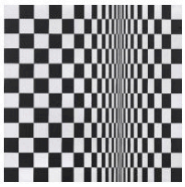
[4 punts]

Bridget Riley. *Moviment en quadrats* (1913).

Samarreta de polièster de la botiga en línia de roba i accessoris LightInTheBox (2023).

ES VALORA: **1 Art òptic** [0,25 punts] / **2** Coherència de l'autor o de l'obra triada amb la proposta [0,75 punts]

L'ús de terminologia adequada a l'estètica de la perspectiva, croquis o guió gràfic.

- Establir connexions entre els diferents àmbits de producció artística fins a l'actualitat.
- Identificar i contextualitzar els autors a través dels trets fonamentals de **l'art òptic**.
- Interpretar les creacions de forma crítica i argumentada des del procés de producció.
- Interès per l'art i capacitat de gaudir-ne, així com criteri estètic propi en la realització de la tasca.
- Reflexionar sobre el canvi històric des del s. XIX en la difusió i recepció de l'obra cultural.
- Adequar el treball de la perspectiva, el croquis o el guió gràfic al temps disponible.

10. PAU 2023 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1

PRIMERA PART [6 punts en total]

Duane Hanson. *Supermarket Lady* ("Compradora de supermercat") (1969-1970).

Banksy. *Falling Shopper* ("Compradora que cau") (2011).

ES VALORA:

- Comprensió de l'estructura compositiva de la imatge mitjançant l'establiment de comparacions.
- Memòria visual pel que fa als trets distintius de l'**hiperrealisme**.
- Memòria semàntica respecte al context social i les manifestacions de la cultura artística.
- Vinculació de l'anàlisi formal i la seva interpretació a una argumentació crítica.
- L'ús de la terminologia adequada en l'estètica, la producció i la difusió de l'obra cultural.

Qüestió 1

[2 punts] 0,4 punts per la relació entre les dues imatges / 0,4 punts per cada característica formal

L'hiperrealisme és un moviment artístic **figuratiu (versemblant)**. L'obra representa la realitat amb una nitidesa i una definició semblant a l'**exactitud fotogràfica**, però amb una **tècnica depurada i preciosista** que fa que la **imatge sigui més vívida que la fotografia mateixa**. La **mida natural** és el seu format més habitual i la seva temàtica són escenes quotidianes i intranscendents. Abandona la idea de persona perfecta i **s'allunya del cànon de bellesa**. En comparar les dues imatges, veiem que es fa **ús de la ironia** per criticar la societat de consum (encara actual) i per rebutjar la direcció cap a on va aquesta societat, en què sembla **més important el carret d'anar a comprar que caure per un mur**.

11. PAU 2023 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2

Qüestió 2

[2 punts] 0,4 per cada esdeveniment

En els anys seixanta sorgeixen molts conflictes entre els Estats Units i la Unió Soviètica, l'anomenada Guerra Freda, després de la Segona Guerra Mundial. Hi ha revoltes ciutadanes contra polítiques governamentals, la reconciliació de França i Alemanya que donaria peu més tard a la Unió Europea. A Espanya s'acaba la dictadura el 1975 i molts ciutadans a Catalunya es concentren sota el lema "Llibertat, amnistia i Estatut d'autonomia". El Pla nacional d'estabilització econòmica del 1959 va suposar l'inici d'una època de creixement econòmic, que amb les divises del turisme i les inversions del capital estranger atret pels costos laborals reduïts, així com la incorporació de la dona al mercat de treball, porten una millora econòmica que va afavorir la creació de la societat de consum. El 1969 dos terços de les llars en zona de cobertura tenien televisor i un quart de les llars tenien cotxe. La societat de consum va afavorir la mobilitat i l'accés a la informació. Això va portar la influència de modes i costums d'altres països i nous hàbits de relació social.

12. PAU 2023 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4

Bridget Riley. *Blaze Study* ("Estudi de la resplendor") (1962).

Cirque du Soleil. Acrobàcies durant la producció *O* (2013).

ES VALORA:

- Establir connexions entre els diferents àmbits de producció artística fins a l'actualitat.
- Memòria visual pel que fa als trets distintius de les dues obres.
- Identificar els autors i contextualitzar les seves aportacions en l'entorn social.
- Analitzar i interpretar les diverses formes d'expressió artística de diferents èpoques.
- L'ús de la terminologia adequada en l'estètica, la producció i la difusió de l'obra cultural.

Qüestió 4

[2 punts] 0,5 punts per cada característica formal

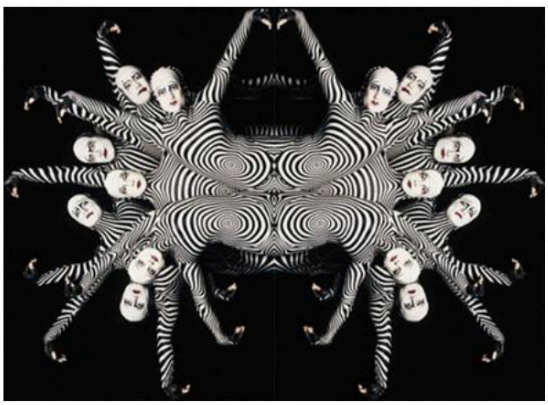

L'espectador sols ha de participar-hi activament movent-se per poder **captar un efecte òptic**. És art òptic (*op art*), és a dir, un **estil exclusivament visual** que busca enganyar l'ull humà. És un **tipus d'art abstracte**, gairebé sempre geomètric, i no se sol preocupar per comunicar un sentiment. No hi ha **cap aspecte emocional. Imatges bicromàtiques** en què predominen el blanc i el negre, però pot haver-hi contraposició de colors complementaris. S'utilitza la pintura acrílica perquè permet obtenir **acabats més nets i definits** de línies rectes i corbes. **Es basa en la percepció de l'espectador**, que és el veritable creador de l'obra en identificar imatges ocultes, **imatges intermitents i vibracions**.

13. PAU 2023 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 5

Qüestió 5

[2 punts] 0,5 punts per cada motiu i 0,5 punts per la relació entre l'obra de Bridget Riley i el Cirque du Soleil

És clara la inspiració de la producció *O* del Cirque du Soleil en el mateix estil d'art visual de Bridget Riley perquè, igual que en l'art òptic, en els vestits **predomina el blanc i el negre i la geometria**, i la seva finalitat és provocar en l'espectador un **impacte visual més intens de les acrobàcies** a través de les il·lusions òptiques. Es **potencien els moviments amb la vibració de les línies** corbes dels vestits i també s'hi dona un **gran efecte de profunditat**, igual que en la pintura *Estudi de la resplendor* de Riley.

OBSERVACIÓ:

- No es tindrà en compte si l'estudiant hi està d'acord o no, perquè el que es valora és l'opinió crítica i els fonaments de l'argumentació a través dels seus trets fonamentals.
- Els terços de segle i també les dècades es consideraran correctes per datar les aportacions artístiques.
- L'alumnat pot combinar grafismes o microdibuixos amb el text per tal de desenvolupar la proposta.

14. PAU 2023 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 1

PRIMERA PART

[6 punts en total]

Richard Hamilton. Què és el que fa que les cases d'avui siguin tan diferents, tan atractives? (1956).

ES VALORA:

- Comprensió de l'estructura compositiva de la imatge establint comparacions.
- Memòria visual pel que fa referència als trets distintius del **Pop Art**.
- Memòria semàntica respecte al context social i les manifestacions de la cultura artística.
- Vinculació de l'anàlisi formal i la seva interpretació amb una argumentació crítica.
- L'ús de la terminologia adequada en l'estètica, la producció i la difusió de l'obra cultural.

Qüestió 1.

[2 punts] 0,4 punts cada característica formal.

Llenguatge **figuratiu amb l'apropiació de les imatges** procedents dels mitjans de comunicació. / L'antologia moderna de tècniques visuals és quasi complerta perquè reuneix cartells, emblemes de marques, cinema, televisió, còmic... i **es contraposa a l'intel·lectualisme de l'expressionisme abstracte**. Desmitifica l'obra d'art tradicional creant obres amb contingut trivial. No és un art elitista. / La imatge és distant i crea una emoció freda que mostra la no creativitat de la massa aglomerada a les ciutats. **L'art també es consumeix, és un art assimilat per la societat**. / L'ús de nus o d'**erotisme i la introducció de la paraula "pop"** en l'obra. / Pop art perquè mostra **fascinació pel producte industrial de consum i per la cultura popular**. / La fascinació per la **fantasia de l'estil de vida americà perfecte** és una crítica a la societat capitalista. / El **caràcter satíric** del collage mostra la influència **del moviment Dada**.

15. PAU 2023 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 2

Qüestió 2.

[2 punts] 0,4 per cada idea o concepte.

La dècada de 1950 va ser una època de progrés econòmic i de benestar. Els EEUU va viure la revolució cultural del consumisme impulsada pel ràpid desenvolupament industrial. Els acords per a la fusió dels interessos econòmics dels països europeus fan una Europa més unida i contribueixen a augmentar el nivell de vida i a crear una classe mitjana atreta pel model de vida americà, marcat pel glamour (Christian Dior), el pin-up sexy com a ideal de bellesa (Marilyn Monroe) i l'estil provocatiu i rebel de la música (Elvis Presley) i la moda (Balenciaga). La dona tenia un rol femení imposat socialment, el d'esposa i mare ideal. Davant el sistema d'organització política i social dels EEUU es va veure l'URSS com "l'enemic d'occident" i va començar la Guerra Freda i la carrera armamentística entre aquestes dues noves potències. Es van posar en òrbita satèl·lits artificials per estudiar a fons la Terra però també per a l'espionatge entre elles.

16. PAU 2023 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3

Qüestió 3.

[2 punts]

Es puntuarà 0,5 cada ítem correcte. L'ordre correcte és **C, A, B** . L'obra B pertany a mitjans s. XX.

Imatges ordenades

C – Duchamp, Fontaine (1917) / A – Frank Lloyd Wright. *La casa de la cascada* (1936) / B –Vener Panton. *Panton chair* (1960).

17. PAU 2023 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 6 (Opció A)

SEGONA PART. Opció A

[4 punts]

Mark Rothko. *Red and Pink on Pink*, 1953

Ángel Schlesser. *Col·lecció tardor hivern*, 2018 i 2019.

ES VALORA: 1 pintura *Color field*, expressionisme abstracte [0,25 punts] / 2 Coherència de l'autor o de l'obra triada amb la proposta [0,75 punts]. L'ús de terminologia adequada.

[3 punts en total 0,5 c/u]

- Establir connexions entre els diferents àmbits de producció artística fins l'actualitat.
- Identificar i contextualitzar els autors a través dels trets fonamentals de l'**Expressionisme abstracte.**
- Interpretar les creacions de forma crítica i argumentada des del procés de producció.
- Interès per l'art i capacitat de gaudir-ne, així com criteri estètic propi en la realització de la tasca.
- Reflexionar sobre el canvi històric des del s. XIX en la difusió i recepció de l'obra cultural.
- Adequar el treball de la perspectiva, croquis o guió gràfic al temps disponible.

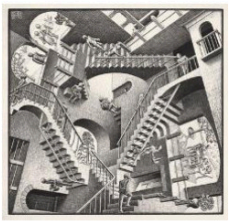
18. PAU 2022 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 4

ES VALORA:

- Establir connexions entre els diversos àmbits de producció artística fins a l'actualitat.
- Memòria visual pel que fa als trets distintius de les dues obres.
- Identificar els autors i contextualitzar les seves aportacions en l'entorn social.
- Analitzar i interpretar les diverses formes d'expressió artística de diverses èpoques.
- L'ús de la terminologia adequada en l'estètica, la producció i la difusió de l'obra cultural.

Qüestió 4.

[2 punts] 0,5 punts per cada característica formal.

Maurits Cornelis Escher (1953). *Relativitat*.

Maurits Cornelis Escher (1955). *Convex i còncau*.

Les tècniques del gravat en pla com la xilografia o la litografia, així com el gravat al *mezzotinto*, li faciliten l'**estudi de relacions entre figura i fons**. La forma definida per les tres escales és el famós triangle de Penrose, que és possible representar en geometria plana però no en la realitat tridimensional. Confon l'observador amb **jocs visuals** sobre la percepció. La **figuració impossible** remet al **món dels somnis**. Nega la realitat racional i mostra un **espai tridimensional paradoxal** amb situacions estranyíssimes, però tractades amb una normalitat aparent que les fa creïbles. Canvia la geometria euclidiana i les lleis de Newton per **múltiples orientacions simultànies** (espai hiperbòlic) que l'acosten a les teories matemàtiques contemporànies (teoria de cordes). **Espai seqüencial infinit** que trenca les limitacions de la bidimensió del pla en l'obra gràfica.

19. PAU 2022 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 5

Qüestió 5.

[2 punts]

Scott Frank i Allan Scott (2020). Captures de pantalla de la sèrie *Gambito de dama*.

A la litografia d'Escher, la llum prové dels balcons deixant en penombra la resta de l'espai, igual que les finestres de la seqüència de *Gambito*. Aquest blanc i negre crea línies que fan dels alfils i les torres formes tancades i les percebem individualment en el pla cinematogràfic amb una relació figura-fons semblant als jocs visuals d'Escher. Angulacions de càmera en picat i contrapicat creen múltiples orientacions simultànies (espai hiperbòlic) que neguen la realitat racional de l'espai euclidià de l'espectador. Mostra un espai tridimensional paradoxal. El pla aberrant (horitzó en diagonal) i la manca de gravetat ajuden a remetre'l al món dels somnis. Scott Frank i Allan Scott mostren les jugades dels escacs com un espai seqüencial infinit com el d'Escher. La resolució d'estratègies per guanyar trenca les limitacions de la bidimensió del pla del tauler de joc i l'apropa a un pensament matemàtic.

OBSERVACIÓ:

- No es tindrà en compte si s'hi està d'acord o no, perquè el que es valora és l'opinió crítica i els fonaments de l'argumentació a través dels seus trets fonamentals.
- Els terços de segle i també les dècades es consideraran correctes per datar les aportacions artístiques.
- L'alumnat pot combinar grafismes o microdibuixos amb el text per a desenvolupar la proposta.

20. PAU 2021 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 4

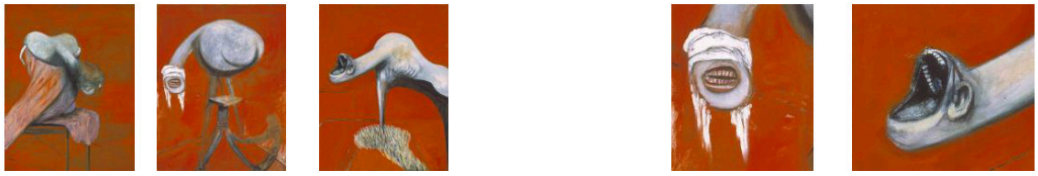
Francis Bacon. Tres estudis per a figures al peu d'una crucifixió (1944) i Ridley Scott. Alien: El 8 passatger (1979)

ES VALORA:

- Establir connexions entre els diferents àmbits de producció artística fins l'actualitat.
- Memòria visual pel que fa referència als trets distintius de les dues obres.
- Identificar els autors i contextualitzar les seves aportacions en l'entorn social.
- Analitzar i interpretar les diverses formes d'expressió artística de diferents èpoques.
- L'ús de la terminologia adequada en l'estètica, la producció i la difusió de l'obra cultural.

Qüestió 4.

[2 punts] 0,5 punts per cada característica formal.

Tema religiós com a **metàfora del sofriment humà**, que caracteritza la seva obra. Les tres imatges **no construeixen una narrativa**, però les escenes s'uneixen a través dels seus **fons monocromàtics**. Conjunt de **gran violència expressiva**. Les figures estan en un **primer pla**, això i el **contrast del color fa ressaltar les figures sobre el fons**, també la **uniformitat de l'espai** que les envolta i la tècnica de Bacon **d'incorporar tres o més línies que emananen del centre del quadre** cap a fora. **Criatures antropomòrfiques** (rostre, boca, dents, orella) d'aspecte horrible que semblen udolar, grunyir de dolor entre benes i cridar d'angoixa. Esposat l'any 1945, la Segona Guerra Mundial estava acabant i es publicaven les primeres fotografies i filmacions dels camps de concentració nazis. Podria reflectir l'angoixa davant l'horror de l'Holocaust o bé el desenvolupament d'armes nuclears. Bacon és el principal exponent de la Nova Figuració dels anys 60 que **retorna a la pintura figurativa** com a reacció a l'art abstracte, però en aquest quadre dels anys 40 recorre al **surrealisme, sembla un malson**, encara que ja pinta de manera **expressionista** i utilitza **tècniques de l'informalisme** que caracteritzaran la Nova Figuració dels anys 60, quan seguirà retratant la **solitud, l'horror i l'angoixa** contemporànies a través de les seves **figures aïllades i deformes i el crit** com a tema recurrent.

21. PAU 2021 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 5

Qüestió 5.

[2 punts] 0,5 per cada relació entre l'obra de Bacon i l'escena de la pel.lícula *Alien: El 8 passatger*.

Ambdues obres presenten escenes de violència, brutalitat i sofriment. A l'escena de la pel.lícula *Alien* veiem un monstre d'aspecte tan horrible i violent com el de la criatura de la pintura de Bacon. A l'època de les cintes de vídeo domèstic VHS, el cinema no disposava dels efectes digitals actuals i H. R. Giger sembla buscar obtenir la reacció de terror amb els efectes plàstics de la pintura. L'alien emergeix del pit d'una forma tan explícita com les figures ho fan del fons de la pintura de Bacon. Té el mateix coll llarg i un rostre que és solament una boca amb dents amb les quals pot obrir-se camí a través del pit. També sembla cridar en sortir del personatge. La seva figura sobresurt del pla cinematogràfic pel mateix contrast de color figura-fons de la pintura però invertit. Giger sembla haver agafat Bacon com a referent. Els dos artistes capten una instantània de l'angoixa que aconsegueixen gravar al subconscient del públic amb símbols dramàtics i característiques formals similars.

OBSERVACIÓ:

- No es tindrà en compte l'opinió d'estar d'acord, o no, perquè el que es valora és l'opinió crítica i els fonaments de l'argumentació a través dels seus trets fonamentals.
- Els terços de segle i també les dècades es consideraran correctes per datar les aportacions artístiques.
- L'alumnat pot combinar grafismes i/o microdibuixos amb el text per desenvolupar la proposta.

22. PAU 2021 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 6 (Opció A)

Segona part. Opció A

[4 punts]

Roy Lichtenstein. *I Can See the Whole Room!...and There's Nobody in it!* (1961) i una tira del còmic *Steve Roper and Mike Nomad* dibuixat per William Overgard.

ES VALORA:

- Establir connexions entre els diferents àmbits de producció artística fins l'actualitat.
- Identificar i contextualitzar els autors a través dels trets fonamentals del **Pop Art**.
- Interpretar les creacions de forma crítica i argumentada des del procés de producció.
- Interès per l'art i capacitat de gaudir-hi, així com criteri estètic propi a l'analitzar l'encàrrec.
- Reflexionar sobre el canvi històric des del s. XIX en la difusió i recepció de l'obra cultural.
- L'ús de terminologia adequada a l'estètica de la perspectiva, croquis o guió gràfic.

23. PAU 2020 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1

PRIMERA PART [6 punts en total]

***Jackson Pollock* (1950) de Hans Namuth i *Els Simpson* (1998) de Matt Groening.**

ES VALORA:
- Comprensió de l'estructura compositiva de la imatge establint comparacions.
- Memòria visual pel que fa referència als trets distintius de l'**expressionisme abstracte**.
- Memòria semàntica respecte al context social i les manifestacions de la cultura artística.
- Vinculació de l'anàlisi formal i la seva interpretació amb una argumentació crítica.
- L'ús de la terminologia adequada a l'estètica, la producció i la difusió de l'obra cultural.

Qüestió 1.
[2 punts] 0,4 punts per identificar la tècnica pictòrica i el moviment artístic / 0,4 punts per cada característica formal.

El goteig o *dripping,* tècnica pictòrica creada a finals dels anys 40 per Pollock dins l'expressionisme abstracte americà. Consisteix a deixar gotejar esmalt industrial sobre la tela estesa al terra o llançar-la directament amb el pinzell o qualsevol altre objecte. La foto mostra com Pollock està físicament dins del llenç de grans dimensions emplenant-lo amb taques i línies de forma rítmica i dinàmica però totalment espontània, rebutjant qualsevol convencionalisme estètic. Superfície completament pintada (*all-over-painting*). Expressió subjectiva de l'inconscient i explotació de l'atzar com a recurs creatiu per influència de l'escriptura automàtica del surrealisme. Predomini del traç gestual i expressions virulentes. Abstractes: eliminen la figuració perquè importa més l'acte de pintar que el contingut. Crítics de l'época van considerar que aquesta pintura era un "escenari" per a l'acció i van anomenar-la pintura d'acció (*action painting*) per diferenciar-la d'altres corrents de l'expressionisme abstracte, com la pintura cal·ligràfica de Gottlieb o la *color-field painting* de Rothko o Barnett Newman.

24. PAU 2020 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2

Qüestió 2. [2 punts] 0,4 pel significat de **Guerra Freda** / 0,4 per cada esdeveniment

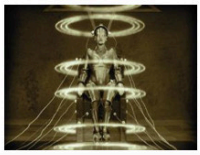
Canvi de capitalitat de l'art de París a Nova York pels artistes que fugen del nazisme. Influència dels surrealistes en l'art americà que porta a l'expresionisme abstracte. Acabada la Segona Guerra Mundial, els Estats Units i la Unió Soviètica són les noves potències mundials. La dècada de 1950 és de benestar i progrés econòmic gràcies a l'anomenat Pla Marshall dels Estats Units per a la reconstrucció dels països europeus i la creació de la Comunitat Europea del Carbó i de l'Acer (CECA) per posar en comú tota la producció dels membres. La fusió dels interessos econòmics va ser l'embrió de l'actual Unió Europea. Apareix una classe mitjana resultant dels processos d'industrialització. L'estalinisme de la Unió Soiètica era una economia col·lectivista i dirigida per l'Estat, que inicia els assajos amb armes nuclears mentre a la China triomfa la revolució comunista de Mao Tse Tung (1949). Els Estats Units es senten amenaçats i presenten la Unió Soviètica com "l'enemic d'occident" i comença la **Guerra Freda**, una disputa entre els dos nous blocs que es va intensificar amb la Guerra de Corea (1950-1953) i va portar a una carrera armamentista que s'estendrà fins l'inici de la Perestroika (1985), la caiguda del Mur de Berlín (1989) i la dissolució de la Unió Soviètica (1991). La CIA va promocionar l'expressionisme abstracte perquè era l'art ideal per a la confrontació propagandística amb el rígid i estereotipat art del realisme socialista soviètic.

25. PAU 2020 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3

Qüestió 3. [2 punts] Es puntuarà 0,5 cada ítem correcte. L'ordre correcte és **C, B, A**. L'obra C pertany a mitjan segle XX.

C

B

A (a mitjan segle XX)

C - Michael Thonet. *Cadira núm. 14* o Cadira Thonet, (1854), primer moble de disseny industrial / B - Fritz Lang. *Metròpolis* (1927), cinema expressionista alemany / A - Le Corbusier. *Notre-Dame du Haut*, Ronchamp (1953-1955), arquitectura orgánica.

26. PAU 2020 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 6 (Opció A)

SEGONA PART. Opció A
[4 punts]

Roy Lichtenstein. *I Can See the Whole Room!...and There's Nobody in it!*, 1961.
Jose Dávila, Sense Títol (*I Can See the Whole Room... and There's Nobody in It!*), 2018.

ES VALORA: **1** Pop Art [0,25 punts] / **2** Coherència de l'autor o de l' obra triada amb la proposta [0,75 punts]

3 [3 punts en total 0,5 c/u]

- Establir connexions entre els diferents àmbits de producció artística fins l'actualitat.
- Identificar i contextualitzar els autors a través dels trets fonamentals del **Pop Art**.
- Interpretar les creacions de forma crítica i argumentada des del procés de producció.
- Interès per l'art i capacitat de gaudir-ne, així com criteri estètic propi en la realització de la tasca.
- Reflexionar sobre el canvi històric des del s. XIX en la difusió i recepció de l'obra cultural.
- L'ús de terminologia adequada a l'estètica de la perspectiva, croquis o guió gràfic.

27. PAU 2019 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 1

Exercici 1 [3 punts]

Fotograma de *Lladre de bicicletes* dirigida per Vittorio de Sica i estrenada l'any 1948.

ES VALORA:
- Comprensió de l'estructura compositiva de la imatge establint comparacions.
- Memòria visual pel que fa referència als trets distintius dels moviments artístics.
- Memòria semàntica respecte al context social i les manifestacions de la cultura artística.
- Vinculació de l'anàlisi formal i la seva interpretació a una argumentació crítica.
- L'ús de la terminologia adequada en l'estètica, la producció i la difusió de l'obra cultural.

1.4 [1 punt] 0,2 punts per identificar el moviment artístic i 0,2 punts per cada característica formal.

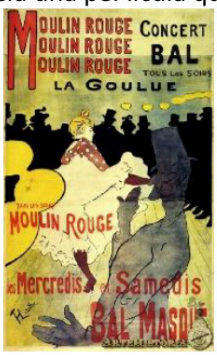
Neorealisme. Crònica nua dels fets quotidians. Anàlisi social dels aspectes tristos de la vida. Visibilitat dels problemes de la postguerra, l'atur, la fam, els nens abandonats. El cinema es concep essencialment com a testimoni documental. Reflecteix el dia a dia de la gent treballadora, amb els seus problemes i misèries. Amb aquest objectiu, en algunes de les produccions es va decidir no comptar amb actors professionals, no utilitzar decorats sinó localitzacions reals i prescindir d'il·luminació artificial, per a què allò vist en pantalla fos el més semblant al que es podia veure a la realitat. Ús del llenguatge col·loquial i no del formal. Rebuig de l'artifici, tant en el rodatge o la il·luminació com en l'edició per aconseguir un estil més lliure.

.

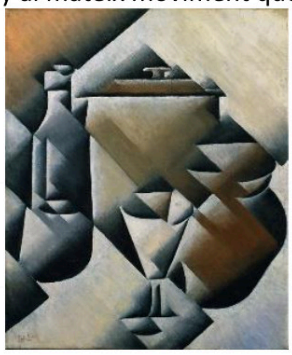
1.5 [1 punt] 0,4 per cada esdeveniment i 0,2 comparació de *El lladre de bicicletes* amb *Roma citta aperta*.

Després de la Gran Depressió del 29, el règim de Mussolini va veure que l'audiovisual era una poderosa eina de propaganda pel feixisme i va fomentar el desenvolupament de la procucció italiana en detriment del cinema estranger. A finals dels anys 30 van sorgir els estudis *Cinecittà* a Roma amb produccions a l'estil de les comèdies americanes, sense complicacions, romàntiques i amb final feliç. Acabada la Segona Guerra Mundial, Italia estava derrotada militarment, i després de què Rossellini mostri els italians vivint l'ocupació nazi a *Roma, cittá aperta* (1945), un grup de directors (De Sica, Visconti, Fellini) es proposen fer un document sincer de la realitat d'una Itàlia debastada econòmicament per la guerra. *El lladre de bicicletes* mostra la falta de feina i el valor de supervivència que pot suposar una senzilla bicicleta: el protagonista ven tot el que té per comprar-la i treballar amb ella enganxant cartells, però li roben el primer dia de feina. La pel.lícula és una crítica social a la situació de postguerra.

1.6 [1 punt] Es puntuarà 0,25 cada ítem correcte. L'ordre correcte és B,C,A. L'obra A és la realitzada a la dècada dels 40 i anuncia una pel·lícula que pertany al mateix moviment que la pel·lícula *Lladre de bicicletes*.

B

C

A (dècada dels 40)

A - Cartell de la película *Roma città aperta* (1945), neorrealisme / B - Henri de Toulouse-Lautrec. Cartell *Moulin Rouge, La goulue* (1891), modernisme / C – Juan Gris. Jerro, ampolla i copa (1911), cubisme.

28. PAU 2018 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3

Segona part. Opció A

Exercici 3. [4 punts]

Jasper Johns, *Llaunes de cervesa 'ale'*, 1960.
Andy Warhol. *Llaunes de sopa Campbell's*, 1962.

ES VALORA:

3.1 [0,5 punt] Pop art

3.2 [0,5 punt] coherència de l'autor triat amb la proposta

3.3 [3 punts en total, 0,5 c/u]

- Establir connexions entre els diferents àmbits de producció artística fins l'actualitat.
- Identificar i contextualitzar els autors a través dels trets fonamentals del pop art.
- Interpretar les creacions de forma crítica i argumentada des del procés de producció.
- Reflexionar sobre el canvi històric des del segle XIX en la difusió i recepció de l'obra cultural.
- L'ús de terminologia adequada a l'estètica de la perspectiva, croquis o guió gràfic.
- Originalitat de la proposta.

Opció B.

Exercici 3. [4 punts]

ES VALORA**:**

3.1 [0,5 punt] Cubisme

3.2 [0,5 punt] coherència de l'autor triat amb les paraules clau.

3.3 [3 punts en total, 0,5 c/u]

- Establir connexions entre els diferents àmbits de producció artística fins l'actualitat.
- Identificar i contextualitzar els trets fonamentals del Cubisme.
- Interpretar el text de forma crítica i argumentada des del procés de producció.
- Interès per l'art i capacitat de gaudir-ne, així com criteri estètic propi en analitzar el text.
- Reflexionar sobre el canvi històric des del s. XIX en la difusió i recepció de l'obra cultural.
- L'ús de terminologia adequada al tipus de font documental i manifestació cultural.

OBSERVACIÓ: es valoraran les correspondències sensorials i estructurals de la creació tant de les imatges donades a l'opció A com al text de l'opció B. L'erudició respecte de dades lingüístiques o gràfiques quedarà en un segon terme, perquè el que es valorarà en primer terme és l'opinió crítica i els fonaments de l'argumentació a través dels trets fonamentals del moviment artístic que s'hagi identificat.

Segona part. Opció C
Exercici 3. [4 punts]

A B

C D

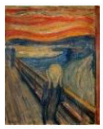
3.1 [0,5 punt]

C *Palau de la música catalana* / Domènech i Montaner / Modernisme

3.2. [0,5 punt]

D (1830)

A (1880-1900)

B (1893-1910)

C (1908)

3.3. [1 punt en total, 0,5 c/u]

A FORÇA / *El pensador*. Tota la seva musculatura està en tensió.
D AL·LEGORIA / *La llibertat guiant el poble* / Eugène Delacroix.

3.4 [2 punts] Cronologia [0,20] + Context històric i cultural. [mínim 4 x 0,45 c/u = 1,80]

1830 (admetem primer terç del s. XIX) Al·legoria de la Revolució de Juliol: aixecament popular contra el

rei Carles X de França, que es va conèixer com "Les tres glorioses" en referència als tres dies que va durar: 27, 28 i 29 de juliol del 1830. Lliberals i monàrquics estan en disputa durant el govern de Carles X, que pretenia instaurar lleis repressores. Una revolta va substituir Carles X per Lluís Felip I. La Monarquia de Juliol (1830-1848) havia de respectar el poble. El públic acceptava o rebutjava *La llibertat guiant el poble* (1830) de Delacroix depenent del moment polític.

1880-1900 (admetem últim terç del s. XIX i també final del s. XIX) *El pensador*, de Rodin. França es

troba en la segona revolució industrial. Políticament el període es coneix com la III República. Gran desenvolupament econòmic i cultural amb epicentre a París. Es consolida la burgesia com a grup dominant (principal client d'obres d'art). El món artístic gira entorn dels salons i grans exposicions de les Acadèmies. Moment de grans canvis culturals i científics que influïren sobre els artistes donant lloc a nous corrents artístics. Rodin és el gran renovador de l'escultura contemporània. Impressionat per l'obra de Miguel Àngel a Itàlia. Prefigura l'Expressionisme, el Realisme i el Modernisme.

1893-1910 (admetem finals del s. XIX i també inicis del s. XX) Els moviments nacionals creen un

pensament nacionalista i la unificació d'Alemanya i d'Itàlia. La revolució industrial promou la nova classe social del proletariat, que farà seves noves ideologies com el socialisme i l'anarquisme i s'enfrentarà a la burgesia. Primera Internacional (1864). *El capital*, de Karl Marx (1867). Inici de les exposicions universals, la torre Eiffel. Espanya perd les últimes colònies. La construcció d'una moderna xarxa de ferrocarril no aconsegueix que la revolució industrial arreli i sols té lloc a Catalunya i al País Basc.

1905-1908 (admetem primer terç del s. XX) *Palau de la Música Catalana* / Domènech i Montaner. La

nova organització industrial crea desigualtats i una forta conflictivitat social que porta a la gran vaga general de 1902. Consolidació de l'obrerisme. El 1917: Solidaritat Obrera (federació de sindicalistes, anarquistes i socialistes). El 1909: la Setmana Tràgica. El 1914: la Mancomunitat de Catalunya: primer president, Prat de la Riba. Modernisme contraposat al Noucentisme teoritzat per Eugeni d'Ors.